

het Indisch nieuws

BRENGT DEZE WEEK:

Wanneer de klokken luiden .....

**De dappere daden van de
Brigade Tahija**

Landing op Bali

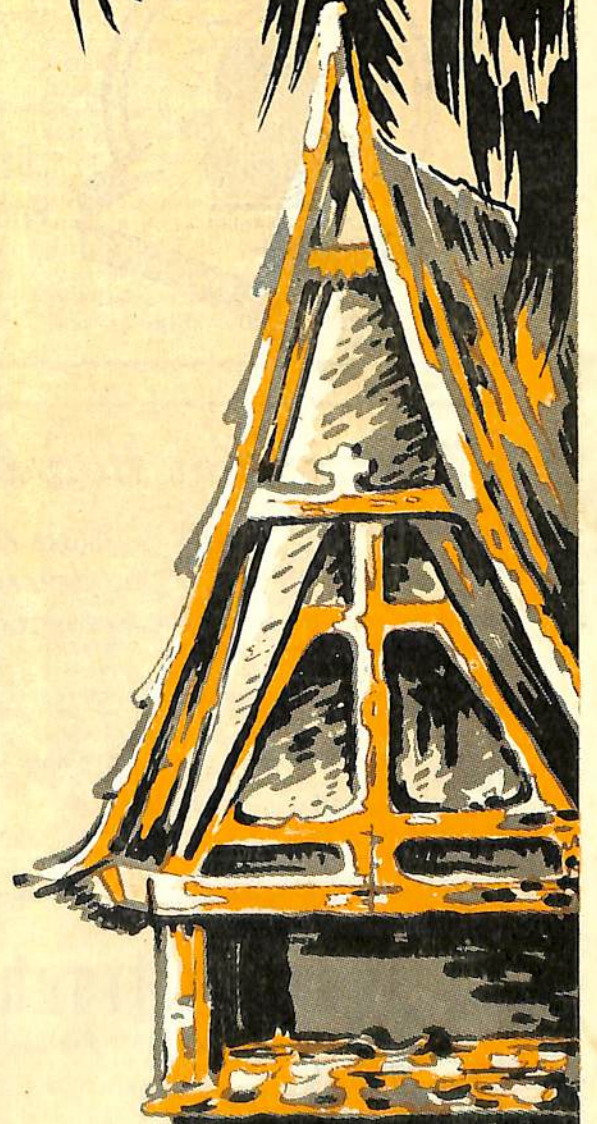
**Gadjah Mada, een Javaansche
Bismarek uit de 14e eeuw**

PRIJS

35

CENT

2e JAARGANG No. 19 11 MEI 1946

U gaat naar Indië?

Dan een
Wereld-Ongevallen-Polis
van „De Zeven Provinciën”

Ongeacht waar U zich ter wereld bevindt, of U reist per **SCHIP** of per **VLEGTUIG**, „De Zeven Provinciën Wereldpolis” is steeds geldig, met inbegrip van het Molestrisico.

UW MAKELAAR VERSCHAFT U GAARNE INLICHTINGEN

Vandaag een Cliënt
Morgen een Vriend

Assurantie - Maatschappij

„De Zeven
Provinciën” n.v.

Javastraat 1a
's-Gravenhage

INTERNATIONALE CORRESPONDENTIE-CLUB

Wat is en hoe werkt de I.C.C.?

De I.C.C. is een Instelling, welke personen met elkaar in contact brengt, die weinig of geen relaties hebben. Zij, die om welke reden of welk doel dan ook, uitbreiding van hun relaties zoeken, kunnen lid worden. Vraagt gratis inlichtingen, welke geheel vrijblijvend in blanco couvert worden toegezonden door de

Den Haag: L. Houtstraat 18,
Amsterdam: Postbus 7024,
Postkantoor Courbetstraat

Bert G. van Haarlem

- ◆ OUD-RIJKS-ACCOUNTANT
- ◆ OUD-LEERAAR M.O.
- ◆ BELASTINGCONSULENT

WIJ HEBBEN ONZE CLIËNTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND

35 Surinamestraat 35, Den Haag
Telefoon 114253-114254

VEILINGZALEN „t CENTRUM”

Koninginnegracht 5, 's-Gravenhage, Tel 114436, b.g.g. 773964
A. F. M. DEN EXTER, Beëd. Makelaar

*Veilingen en taxatiën op elk gebied
Dagelijks gelegenheid
tot inbrengen van goederen*

Tijdschriftenhandel

Velpschestraat 116 - Telefoon 336620
'S-GRAVENHAGE

Bezorgt U gaarne

HET INDISCH NIEUWS

Neemt tevens abonnementen aan op: „Vliegweerd” „Het Nieuwe Modeblad” en het maandblad „Moeder”

Roelf Boekema

Prinsestraat 60, hoek Juffrouw Idastraat
's-Gravenhage

Postzegels voor verzamelaars!

Een goed adres voor

**schilderijen
antiek en
kunstvoorwerpen**
is

Expositie Oude en Moderne Kunst
In- en Verkoop

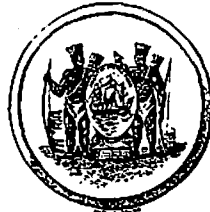
KUNSTZAAL „DE GIER”
Heiligeweg 14, Amsterdam C.

HET INDISCH NIEUWS

N.V.
„HET INDISCHE NIEUWS”

Directeur: G. de Pree

Hoofdredacteur:
L. F. Tjilmstra

Bureau Red. en Admin.:
Noordeinde 29
Tel. 112224 - Giro 85369
's-GRAVENHAGE

Abonnementsprijs:
p. kw. f 4.—, p. Nr. f 0.35

Geïllustreerd Weekblad uitsluitend gewijd aan de Overzeesche Gebiedsdeelen

Voor advertenties wende men zich uitsluitend tot het Bureau Bouwmeester en v. Leeuwen, Heerengracht 60, Amsterdam.

De herdenking van den dag, waarop wij een jaar geleden werden bevrijd van de Duitsche tyrannie, heeft in ons geheele land op indrukwekkende wijze plaats gehad. Het prettige karakter van deze herdenking overheerschte het feestelijke karakter ervan.

Men heeft niet uitbundig feest gevierd; daar was geen reden toe. Te veel dooden worden betreurd, te veel geslagen wonden zijn nog niet geheeld. Bovendien leven wij onder den druk der gebeurtenissen in Indië, weten wij, dat duizenden landen rijksgenooten, met wie velen onzer vele jaren lang in de beste verstandhouding hebben samengewerkt in het belang van volk en land, in ellendige omstandigheden verkeerden, in doodsangst leven, verkommerd en moedeloos achter prikkeldraad, zonder hoop weer op verlossing. Voor hen is „de vrijheid”, waarnaar zij evenals wij allen zoo hartstochtelijk hebben gehunkerd, niet gekomen. De vrijheid is aan hun deur voorbijgegaan. Daarom hebben velen van den herdenkingsdag van onze herwonnen vrijheid, een „biddag voor Indië” gemaakt. In de plechtige stilte, welke wij hier te lande op zoo indrukwekkende wijze in acht hebben genomen, hebben wij óók onze gedachten en gebeden doen uitgaan naar het ongelukkige Indië. Toen de klokken luidden, in dorp en stad, met hun zware bronzen stemmen, hebben wij aan de verlatenen gedacht, aan de moedelozen, aan de overgeleverden, aan de onschuldige slachtoffers van niet voor hun taak berekende regeerders. Toen de klokken de herdenking van den dag onzer herwonnen vrijheid inluidden, was de dag voor deze duizenden even grauw en grijs en uitzichtloos als alle andere dagen van hun ellendig bestaan. Erger nog wellicht, indien zij in de gelegenheid waren geweest de laatste berichten uit Holland te vernemen over Logemann's verklaring inzake het Indische vraagstuk: het voorstel tot erkenning van de „Indonesische republiek”. Terecht schreef „Het Dagblad” in Batavia, dat, terwijl in Holland de klokken van het vrijheidsfeest luidden, minister Logemann de doodsklok heeft geluid over een ander deel van het Koninkrijk der Nederlanden.

De doodsklok.....

De erkenning van de republiek-Soekarno beteekent de erkenning van de door Japan in het leven geroepen „republiek Indonesia” met nog dezelfde collaborateurs, Soekarno en Mohammed Hatta aan het hoofd en de door de Japanners

Als de klokken luiden . . . . .

ontworpen rood-witte vlag in top. Zij beteekent bovendien het ongestraft laten vermoorden van tien-, ja honderdduizenden personen van alle rassen en leeftijden en het ongestoord als gijzelaars opgesloten houden lat ervan tienduizenden Nederlandsche vrouwen en kinderen in concentratiekampen in Midden- en Oost-Java nog wel door de leiders Soekarno, Hatta, Sjahrir e.a., van den „Vredelievenden Staat” in eigen persoon. Het laaghartige gijzelaarsstelsel wordt, openlijk erkend, toegelaten. Minister Logemann heeft op dit punt vrouwen uitgesproken in „het fatsoen van de tegenpartij”. Dat „fatsoen” hebben wij leeren kennen, nu reeds maanden achtereen. „Met fatsoen” hebben zij toegezien, hoe onze vrouwen en kinderen werden vermoord en hoe hun huizen in vlammen zijn opgegaan!

Inderdaad, minister Logemann heeft de hand geslagen om het touw, dat de doodsklok boven het Aziatisch deel van ons Koninkrijk in beweging brengt. Zijn verklaring houdt in het verbreken van de Rijkseenheid, in strijd met de grondwet. Het is eveneens in strijd met art. 37 van het Handvest der V.N., dat als een heilige opdracht aan Nederland de verplichting oplegt om naar zijn beste krachten de welvaart van de volkeren van Indië te bevorderen overeenkomstig de bijzondere omstandigheden van ieder gebied en hun volken in de verschillende stadia van ontwikkeling. Thans worden dertig miljoen menschen buiten Java overgeleverd aan de misdadige dictatuur en aan de onbekwaamheid van Soekarno en zijn vrienden. Dr. Van Mook spreekt, alsof het de gewoonste zaak van de wereld betreft, over een republiek „Java en Madoera”. Maar, eilieve, hoe zit dat met Madoera? Van dit belangrijke gebied zijn tot op dit oogenblik nog geen rechtstreekse berichten doorgekomen. Het fanatisme van de Madoerezen is bekend; er is geen sprake van, dat zij zonder meer de gezagsmacht van Soekarno zouden willen aanvaarden.

De doodsklok over het Indische deel van het Koninkrijk moet ook in Holland

worden gehoord, ook in de volksvertegenwoordiging van ons land. Het is te hopen, dat de beide Kamers der Staten-Generaal haar plicht zullen doen in deze historische dagen, van de allergrootste betekenis voor Indië en Nederland. Het Indische beleid moet, zoo spoedig mogelijk, aan anderer handen worden toevertrouwd. Ieder weldenkend burger, die Indië kent, zal dezen eisch stellen nadat hij van minister Logemann's verklaring heeft kennis genomen. Straks luiden de klokken den dag der verkiezingen in; een week nog en de groote dag is aangebroken. Wie Indië lief heeft, wie de volkeren van Indië oprecht weer welvaart wil brengen en orde en rust en veiligheid, weet wat hem te doen staat. De linksche en uiterst linksche partijen dringen Indië naar den afgrond toe. De lijstaanvoerder van de Partij van de Vrijheid, mr. Vonk, is een Indië-kenner bij uitnemendheid. De keuze kan dus niet moeilijk zijn.

De klokken hebben de afgelopen week geluid voor de duizenden dooden, die werden herdacht, óók voor de gesneuvelde helden in den strijd om Java en in den grooten zeeslag in de Java-zee, die hun jonge leven hebben gegeven voor de goede zaak van het mooie, goede land in de tropen waar onze driekleur waait. Zij hadden geloof in de toekomst van het nieuwe Indië; met behulp van Nederland zou er weer welvaart komen voor de miljoenen van het groote eilandenrijk. Zij hadden een onwrikbaar geloof in de overwinning.

Hoe diep-beschamend is minister Logemann's verklaring, gezien naast het offer dat deze dapperen hebben gebracht. Hebben zij het offer van hun jonge leven gebracht om het land waarvoor zij hebben gestreden, te zien uitgeleverd aan collaborateurs van denzelfden vijand, die hen in den dood heeft gejaagd, het land te zien overgeleverd aan tyrannie en terreur, aan armoede en verschrikking? Java, een republiek in federatief verband, het is een denkbeeld, dat in overweging kan worden genomen. Maar nooit en te nimmer kan dit de republiek zijn van Japansch maaksel met den oorlogsmisdadiger Soekarno aan het hoofd, een republiek die in geen enkel opzicht vorm heeft gegeven aan den nationalistischen vrijheidsdrang van het volk. Mannen als mr. Slamet hebben dat scherp ingezien.

Wanneer de klokken luiden, gedenken wij de dooden.

Nu luidt de doodsklok voor de levenden..... voor miljoenen in het tropenland.

De dappere daden van de Brigade Tahija

Er is een verhaal van moed, beleid en trouw, getoond in het begin van den Pacific-oorlog, toen Japansche troepen een landing deden op de Tanimbar-eilanden. Het betreft hier een actie van 13 inheemsche militairen, behoorend tot het Kon. Ned. Ind. Leger, waarvan commandant was de Amboneesche sergeant Tahija, die later officier werd en kortgeleden werd benoemd tot adjutant van den legiercommandant.

Het was op Tanimbar bekend, dat het Japansche leger op verschillende punten den Indischen Archipel bezet had en dat het K.N.I.L. op Java gecapituleerd had, maar dat op Timor en op enkele andere eilanden nog werd doorgevochten.

Aan de Saumlaki Baai op het eiland Jamdena, behoorende tot de Tanimbar groep lag een brigade van niet meer dan 13 man: Ambonneezen, Javanen, Menadoneezen. Commandant van deze groep was sergeant Julius Tahija, die ondanks het feit, dat de berichten over den oorlog zoo ongunstig waren, besloten had tot het uiterste door te vechten, wanneer Japansche troepen zouden komen.

Hij had zijn defensie-maatregelen genomen, loopgraven aangelegd aan het strand van Saumlaki en hier en daar stellingen opgeworpen links en rechts van een pier, die ver in zee uitstak. Maar 13 man totaal vormen slechts een kleine groep en dus gelastte sergeant Tahija de inheemsche politie op het eiland mee te doen met de verdediging van het stukje grond, en zoo kreeg hij nog een 25 man erbij.

Tahija nam uitgebreide maatregelen, en gaf ook orders, dat de bevolking op alles voorbereid moest zijn. Hij zei: „Wanneer de Japs komen, zullen zij een aanval doen op Saumlaki, daarom moeten vrouwen, oude mannen en kinderen, die niet deelnemen aan den strijd de kampong verlaten, wanneer het noodig is.” En zoo werden alarmoefeningen gehouden. Iedereen moest er 's nachts uit of men wilde of niet, zoodra er alarm geslagen werd.

Het was 30 Juli 1942, een lichte maannacht, niet al te helder, maar toch kon men voldoende een eind in zee zien. Tahija kon dien nacht niet goed slapen, bovendien verwachtte hij nu elk oogenblik, naar aanleiding van ontvangen berichten van de andere eilanden, dat de Japs binnenkort wel zouden komen.

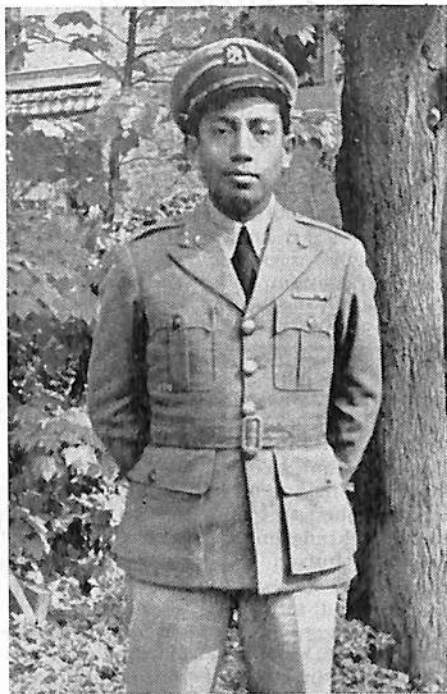
En plotseling zag hij, toen hij langs de pier wandelde 's nachts om drie uur op niet meer dan een kleine 100 meter afstand de silhouetten van twee Japansche oorlogsschepen. Zijn hart begon sneller te kloppen, want nu begreep Tahija, dat het oogenblik aangebroken was, dat hij zijn waarde als militair zou moeten toonen en dat hij tegenover een machtigen vijand stond. Want het was wel duidelijk, dat de Jappen waren gekomen met een macht groter dan 12 man, die Tahija onder zijn bevelen had.

Omtrent de figuur van kapitein Tahija, die deel uitmaakt van de advies-commissie van dr. Van Mook, heeft de voorlichtingsdienst van het K.N.I.L. ons bijzonderheden gegeven, welke men in bijgaand artikel verwerkt vindt.

Guerilla-actie op Tanimbar

Kalm liep hij langs de pier terug, de schepen in het oog houdend. Hij moest heel rustig loopen om niet de aandacht te trekken. Immers wanneer de Japs een snel weglopende gedaante zouden zien, zouden zij weten, dat zij ontdekt waren. Bij aankomst in zijn stelling op het strand waarschuwde hij onmiddellijk de wacht en liet stil alarm maken.

Inmiddels was in den maanlichten nacht zichtbaar, dat landingsvaartuigen bij de pier kwamen. Japansche troepen begonnen landingen uit te voeren op de

Kapitein Tahija.

pier en men kon zien, dat zij mitrailleurs bij zich hadden. Een donkere massa verzamelde zich op de pier. Er kwam beweging in en Tahija, die zijn plaats ingenomen had, zag, dat de Japs in dichte gelederen de pier afmarcheerden. Hij voelde de intense spanning van het oogenblik: de oorlogsschepen, die nog geen gebruik hadden gemaakt van hun zoeklichten om niet de aandacht te trekken, lagen in de spiegelgladde zee als monsters, loerend op het moment, dat hun vlammende tongen zouden uitschieten.

In de verte aan het hoofd van de pier klonk het gedruisch van de landende Jappen en de nadering van deze duistere massa. Zij naderden tot op plm. 200 meter afstand, waar sergeant Tahija een zichtbaar teeken had geplaatst, zoodat hij wist, dat hij de naderende troep op de korrel had.

„Vuur” klonk plotseling zijn commando in den stillen nacht en op hetzelfde mo-

ment ratelden de schoten uit Thomson's automatische geweren en een enkele K.M. liet zijn korte vuurstooten hooren. Geschreeuw en gemjammer. Korte, felle commando's in het Japansch, en de massa Japs wierp zich neer om dekking te zoeken tegen het moordend lood. En terwijl zij zoo lagen, hadden zij geen kans zelf de mitrailleur te gebruiken, want zij wisten niet, waar het vuur vandaan kwam. Doordat bij het opwerpen der stellingen was gezorgd, dat er geen „doode hoeken” voorkwamen, lagen de op de pier aanwezige Jappen geheel binnen het bereik van het vuur der brigade.

Toen kwamen de oorlogsschepen in actie. De Japs dachten ten onrechte dat het schieten uit de kampong kwam. Zij begonnen een moorddadig vuur af te geven op de kampong Saumlaki, maar Tahija had dat voorzien: de bewoners waren er op voorbereid en hadden het dorp verlaten.

Tahija begreep echter, dat de Japs, al waren zij bij den eersten aanval afgeslagen, het er niet bij zouden laten. Hij verdeelde zijn groepje in kleine patrouilles, die zich verspreidden over 't strand. En al heel gauw bemerkte hij in het vage licht van de maan, dat sloepen met Jappen bemand, zich van de schepen verwijderden. De Jappen begonnen hun landingsacties in waaivorm en trachtten op verschillende punten van de kust te landen. Maar ook bij dien tweeden aanval werden zij door Tahija's mannen met een flink vuur ontvangen. Het geknetter was niet van de lucht. En telkens zag men bij verschillende sloepen en landingsvaartuigen de gedaanten van getroffen Jappen overboord slaan.

Er zijn zoowel bij den eersten als bij den tweeden aanval zeker 200 man gedood. De pier lag bezaaid met lijken en overal zag men op de golven de lichamen der getroffen Jappen drijven.

Toch begreep Tahija wel, dat hij tegenover de overmacht der Jappen geen schijn van kans had. De oorlogsschepen openden ten tweeden male een vreeselijk vuur op de kampong Saumlaki, waarvan enkele gedeelten in brand vlogen. Toen begon Tahija aanstalten te maken om te retireeren. Hij gaf zijn manschappen order, zich langs verschillende wegen naar een bepaald punt te begeven aan de oostelijke zijde van het eiland. Zelf ging hij eerst nog naar het huis, waar hij oorspronkelijk zijn commandopost had ingericht, en nam den tijd om wat munitie, welke hij niet kon meenemen, en documenten te vernietigen.

Toen hij er mee klaar was, keek hij om zich heen en zag door het geboomte, dat een groep van circa 16 Jappen zich in de kampong bevond. Zij hadden niet in de gaten, dat er nog een vijand in de buurt was en daarom hadden zij geen bijzondere maatregelen genomen.

Dit was voor Tahija de kans en zonder aarzelen opende hij met zijn machinegeweer het vuur op die 16 man, het lot smeekend, dat er geen hapering zou komen in zijn automatisch wapen. En het geluk was met hem. Hij wist die zestien man neer te schieten en toen maakte hij, dat hij weg kwam. Dat was omstreeks zeven uur in den ochtend.

Tahija bereikte veilig de oostelijke kust en zag al heel spoedig zijn kameraden. Hij hoorde, dat bij het vuren der Japansche oorlogsschepen een Australiër gewond en nog een man gedood was. De verliezen waren dus zeer gering.

Daarna begon een zware tocht door de wildernis, waarbij gebruik werd gemaakt van een kompas en een oude aan elkaar geplakte kaart.

Na een dag of drie, vier merkte Tahija, dat hij de goede richting gehouden had. Zijn inheemsche soldaten hadden zich als eenvoudige prauwvoerders verkleed. Zoo wisten zij een vaartuig van de bevolking los te krijgen en voeren van eiland tot eiland, waarbij de kunde van de zeevaarders, die zich onder het troepje bevonden, van zeer veel nut bleek te zijn.

Onderweg voedde men zich met oebie. De prauw was vol geladen met oebie en andere knolgewassen, zoodat het den indruk vestigde, dat de prauwvoerders hun normaal bedrijf uitoefenden. Wel zag men af en toe nog Japansche vliegtuigen, maar deze werden blijkbaar misleid door de oebieknollen en zij lieten de prauw met rust.

Na een tocht van eenige weken wisten de mannen van Tahija de kust van Australië te bereiken. Dat wil zeggen: niet allen. Helaas, heeft hij bij de gevoerde gevechten en daarna van de 12 man,

die hij onder zijn bevelen had, er zes verloren.

Op 21 September 1945 had „ergans in Australië” een bijzondere plechtigheid plaats. Want bij die gelegenheid werden Tahija en zijn manschappen gedecoreerd. Tahija kreeg de Mil. Willems Orde 4de klasse en zijn mannen het Bronzen Oorlogskruis, terwijl ook de zes die om het leven gekomen waren, posthuum gedecoreerd werden met het bronzen kruis. Er waren hooge officieren van de Amerikaansche en Australische strijdmacht en ongeveer 100 man van het K.N.I.L. bij tegenwoordig, benevens de gouverneur, en de Ned. gezant baron Van Aerssen, die zelf Ridder in de Mil. Willems Orde is, gaf Tahija de „accolade”.

Het was een grootsch moment, dat opgeluisterd werd door het dreunend neerduiken van 12 bommenwerpers van de Mil. Luchtvaart: symbool van den wil van het K.N.I.L. om in den tweeden wereldoorlog de overwinning te behalen, en den band, die de bewoners van den Ind. Archipel verbindt, te versterken tot een onverbreekbare eenheid.

tuur der Javaansche leiders, die voor een zoo groote regeertaak volkomen ongeschikt zijn gebleken.

De eenige kans op redding schijnt mr. Jongeneel nog gelegen in een ten val komen der huidige Nederlandsche Regeering bij de a.s. verkiezingen, indien het dan tenminste al niet te laat zal zijn. Een nieuwe regeering zou terstond een ander Minister van Overzeesche Gebiedsdeelen, een anderen Landvoogd in Indië aan het bewind brengen, vooral ook de wereld op andere wijze doen voorlichten, het Geallieerde Opperbevel op zijn in gebreke blijven met klem wijzen evenals de Engelsche Regeering, en ten slotte op Java door onze eigen officieren en manschappen op een gansch andere wijze doen optreden tegen den Javaan, met wien wij Nederlanders weten om te gaan, dien wij kennen door een eeuwenoude ervaring en van wien wij weten, dat het eenige waarvoor hij respect heeft en niet ontberen kan is: een stevig gezag, gepaard met strikte rechtvaardigheid en humane behandeling.

Maar intusschen houdt het lijden op Java aan, blijft het plunderen en moorden doergaan, blijven ettelijke tienduizenden, waaronder vele Nederlandsche vrouwen en kinderen, in de concentratiekampen in eilende op het einde wachten, hopeloos, eindeloos.

De wereld is bezig ach en wee te roepen over de Deutsche gruwelen, tijdens den oorlog gepleegd. In Neurenberg worden daarvan in een schier eindeloze reeks ontzettende tafereelen opgehangen, maar de wereld blijft er gansch onbewogen bij dat hetzelfde tijd op Java toestan- den blijven voortduren, die in wreedheid die der Deutsche concentratie-kampen evenaren, nu al meer dan zeven maanden lang, zeven maanden na de onvoorwaardelijke overgave van Japan.

Van de Redactietafel

Buitenlandsche schrijvers over Indië.

„Vreemden over Indië” is de titel van een werkje, dat dezer dagen bij Martinus Nijhoff in Den Haag is verschenen. Het brengt een bloemlezing van getuigenissen van buitenlandsche schrijvers over Nederlandsch-Indië. Dr. J. C. Westermann, die intusschen is overleden, schreef er een inleiding voor. Om de woorden van dr. Westermann te gebruiken, dit werkje doet een gordijn opgaan en laat een Nederlandsch koloniaal beleid zien, dat behoort tot de beste en grootste prestaties, die door volken van deze aarde zijn verricht.

Het werkje is op een goed tijdstip verschenen; nog steeds en wellicht thans meer dan ooit, is het dringend noodig de wereld te laten zien, wat Indië was en is geworden door Nederlandsche werkkraft, door Nederlandsch bestuursbeleid, door Nederlandsche wetenschap en ondernemingsgeest. Wie kunnen in dit opzicht een meer onbevangen oordeel uitspreken dan buitenlandsche getuigen? Zij zijn hier aan het woord: Ormsby Gore, John C. van Dijke, Gabriël Angoulvant, Albert Thomas, Rupert Emerson, C. H. Bousquet en nog vele, vele anderen.

De uitgave van dit werkje moet hartelijk worden toegejuicht. Het licht de wereld op onbevooroordeelde wijze in, maar het wijst ook op den verheven plicht, dien Nederland in Indië heeft en die alle menschelijke toewijding vergt en ook waard is gedaan en voltooid te worden.

„Het spel, dat met Nederl.-Indië
gespeeld wordt”.

Onder dezen titel heeft bij W. P. van Stockum & Zoon, 's-Gravenhage, een brochure het licht gezien van de hand van mr. D. J. Jongeneel, oud-adviseur voor

de Decentralisatie in Ned.-Indië. Het met scherp inzicht en overtuigend geschreven werkje van dezen voortreffelijken Indië-kenner wenschen wij in vele handen.

De schrijver stelt o.m. vast, dat er onafgebroken wordt geconfereneerd te midden van de grootste onvrijheid van meeningsuiting en dat er slechts besprekingen worden gevoerd met slechte elementen, met altijd hetzelfde groepje collaborateurs, dat durft beweren heel Indië te vertegenwoordigen. De Nederlanders en al wat Nederlandsch is, worden op alle mogelijke manieren vernederd en geschaad. De volkeren van de eilanden buiten Java, in totaal 30 miljoen zielen, zullen, zonder hen er ook maar in het minst in te kennen, worden gedwongen te leven onder de dicta-

Na de landing op Bali begeven de Nederlandsche troepen zich het binnenland in.

Te Bena zijn de troepen met LCA's aan den steiger gebracht en nu begeven de troepen zich met trucks het binnenland in.

Bali, het kleine eilandje van nog geen 6000 vierk. kilometer groot, is, vanwege zijn ongeëvenaarde schoonheid, het bezit van de wereld geworden. Engelsche, Fransche, Duitsche, Amerikaansche schrijvers, dichters en schilders hebben het ontdekt en er bezit van genomen. „The Isle of Paradise” heeft een geestdriftig Amerikaansch auteur het genoemd en Vicki Baum heeft een Bali-roman ge-

schreven, waarvan de liefde op het eiland het hoofdthema vormde. Behalve, dat de natuur van het land, zijn bergen en vlakten en kusten, den bezoeker in extase brengen, is Bali interessant, zoowel uit een folkloristisch als uit een oogpunt van religie en van zeden en gewoonten der eilandbewoners, welke een eigen cachet bezitten, dat men bij geen andere bevolkingsgroep in den wijden archipel aan-

Bali

★ Land van
Liefde
en
Schoonheid

*Overste Termeulen in gesprek met den Sultan Dewa Agoeng.
foto Marvo Stevens.*

De LCA's op weg.

foto Marvo Stevens. De van Java bekende natuurlijke en

treft. Zooals het vroeger voor Europa heette: „Napels zien en dan sterven”, zoo zou men voor het Verre Oosten Bali als variant op deze zegswijze kunnen aanduiden.

Wanneer men in Banjoewangi, op Java's uiterste oostpunt staat en flauw de contouren van het eiland ziet, door Straat Bali van Java gescheiden, dan voelt men reeds een zekere mystieke bekoring van deze hoge kust, violet van kleur, uitgaan. Steekt men de Straat over en betreedt men het eiland, dan is het of men op heiligen grond zijn voeten zet. De schoonheid dringt van alle kanten op den bezoeker aan. Schier onovertroffen is de schoonheid van het plantenkleed.

12 LCA's voeren de landingen uit, geëscorteerd door Hr. Ms. „Kortenaer" en 360 jonge kerels landen als eersten op Bali. Er wordt geen schot gelost, en zonder eenigen tegenstand wordt dit zeer schoone eiland bezet.

foto Marvo Stevens.

kultuurgewassen worden meest alle ook op Bali aangetroffen. Zelfs de djati, — hoewel schaars vertegenwoordigd —, ontbreekt er niet. Men vindt er overvloed van klappers, lontarpalmen en vruchtboomen. Bamboe komt weinig voor en de Baliër gebruikt hoofdzakelijk hout, leem

en steenen voor zijn huizenbouw.

De godsdienst der Baliërs is het Hindoeïsme. Tot het verrichten van den zoo samengestelden eeredienst beschikken de Baliërs over talrijke tempels (poera's) en offerplaatsen, o.a. de dessa-tempels, de dooden-tempels, de zee-tempels, de

De warcorrespondents brengen den eersten dag na de landing een bezoek aan den Anak Agoeng van Gianjar.

foto Marvo Stevens.

berg-tempels en nog vele andere. Deze tempels zijn vaak van indrukwekkende schoonheid en zij stoffeeren het landschap op hun eigen wijze. Ook in deze tempelwereld ligt een deel van Bali's schoonheid omsloten.

Het défilé na het hijschen van de Nederlandsche en de Engelsche vlag op het Bali-Hotel te Den Pasar.

Indische geëvacueerden naar Denemarken

Denemarken, dat reeds zooveel voor het Nederlandsche volk deed, heeft aangeboden ook een betrekkelijk klein aantal Indische geëvacueerden voor een recreatieverblijf van een zestal weken op te nemen. Het verblijf is gratis, slechts de reiskosten moeten betaald worden. Om in aanmerking te komen, dient een verklaring van den huisarts te worden overgelegd waaruit blijkt, dat voor herstel van gezondheid een verblijf in Denemarken gewenscht is. Gegadigden kunnen zich om uitvoeriger inlichtingen wenden tot den heer A. A. Gerbrands, Ministerie van Overzeesche Gebiedsdeelen, Plein 1, Den Haag. Het eerste transport vertrekt eind Mei.

Indië in de twintiger jaren

XVII

Journalistieke en andere herinneringen

door Bockitangin

De „Tijger” op Java.

„In het leven moet men gemeen zijn... geméén, geméén”, zou Clemenceau eens in een gesprek met een vertrouwd vriend gezegd hebben. En wie zijn leven bestudeert tot aan dat gedenkwaardige jaar 1917, toen de man uit de Vendée boven partijstrijd en persoonlijke haatgevoelens uitrees, en de belichaming werd van de schoonste Fransche burger- en soldatendeugd, is geneigd de hem toegeschreven uitspraak als echt te aanvaarden. Want Clemenceau is een halve eeuw lang als politicus, publicist, polemist en duellist meedoogenloos en onverzoenlijk geweest. Evenals zijn vader, dien hij vereerde, Jacobijn en atheïst in hart en nieren, woedde hij tegen ieder die hem in den weg trad. Zelf een groot man, een reus, geweldig in deugden en gebreken beide, had hij een mateloze minachting voor de kleine menschen om hem heen. Van hem is gezegd dat hij Frankrijk lief had en de Franschen haatte. Hij was een geboren misanthroop, en van zijn bittere menschenverachting getuigt nog zijn boek „Demosthenes” dat hij schreef toen hij al met één voet in 't graf stond. Hij vond er soms een soort van sadistisch genot in zelfs zijn intieme vrienden tot mikpunt te kiezen van zijn boosaardigen spot. Heel zijn lange leven door gaf noch vroeg hij pardon. Hij heeft achtereenvolgens zeven of acht regeeringen ten val gebracht, te beginnen met die van zijn ouden vriend en medestander Gambetta. Vandaar zijn reputatie als „tombeur de ministres”, en ook die andere wereldbekende bijnaam „de Tijger”. Nochtans was deze meedoogenlooze man met zijn tijger-aard ook lid van het kleine groepje dat verbeterd vocht voor het eerherstel van Dreyfus, den balling van het Duivelseiland. En dit is tekenend voor de ridderlijkheid en de rechtvaardigheidzin van Clemenceau die eerst in een violente perscampagne op de veroordeeling van Dreyfus had aangedrongen, maar, alhoewel trotsch als Lucifer, zijn ongelijk erkende, en daarnaar handelde, toen hem uit een diepgaand onderzoek de onschuld was gebleken van den Joodschen officier.

Omstreeks 1921 bracht Clemenceau op zijn groote wereldreis ook een bezoek aan Java. Hij reisde als particulier, deels ter verpoozing, deels voor studie, deels om vergetelheid te zoeken voor de zwarte ondankbaarheid, die spoedig na het behalen van de zege zijn deel was geworden — een ervaring die bijna dertig jaren later ook gemaakt zou worden door die andere groote figuur van het wereldtoneel: Winston Churchill. Zijn bezoek was een evenement voor Indië, en in de eerste plaats voor de Engelsche kolonie te Batavia, die, als ik me goed herinner, ook de eerste was om hem feestelijk te ontvangen. De receptie had plaats op de terreinen van de Engelsche tennisclub op het Koningsplein, en vertegenwoordigers van de pers behoorden tot de genoodigden.

Clemenceau was toen voor ons, jonge journalisten, al een legendarische figuur.

We wisten dat hij in 1871 met Victor Hugo en Gambetta geprotesteerd had tegen den afstand van Elzas-Lotharingen, dat hij de terreur van de Commune meegemaakt had, dat hij, een menschenleeftijd geleden, geduëleerd had met Paul Déroulède en met vele andere voor-aanstaande Franschen. We kenden hem als de sloopster van talloze Fransche ministeries, maar ook als „Père la Victoire” en grootste figuur uit de Fransche geschiedenis na Napoleon. Maar vóór alles kenden we hem als „de Tijger” en naar Clemenceau als grand seigneur van de politieke jungle ging voornamelijk onze belangstelling uit. Dat wreede, tijgerachtige, want meest markante van zijn aard, zou naar we verwachtten toch wel een stempel hebben gezet op heel zijn verschijning.

Maar hoe totaal anders was de indruk, die Clemenceau op ons maakte, toen hij, in een eenvoudig met costuum met tropenhelm, de vermaarde grijze handschoenen dragend en een glimlach om de lippen, het terrein van de club betrad. Een kleine, breed-geschoouderde figuur, die men nauwelijks zestig jaar zou geven alhoewel hij er tachtig telde, als een Italiaan zoo bruin van huidskleur, met sterke, donkere oogen en spierwitte snorren. In Fransche bladen werd vaak gewaagd van de „tête de Kalmouk”, de Kalmukken-kop van Clemenceau, en inderdaad had zijn breed gezicht met de karakteristieke jukbeenderen, de ietwat scheeve oogenspleet en hangende snor iets onmiskenbaar Mongoolsch. En ook had hij, uiterlijk, iets weg van den grooten heer van de jungle. Men kon zich gemakkelijk voorstellen hoe een bekwaam teekenaar met enkele haaltjes zijn af-

beelding zou kunnen veranderen in den grauwendend kop van een Bengaalschen koningstijger. Maar het tijgerachtige was niet overheerschend doch nauwelijks latent in zijn verschijning. Wat domineerde was de echt-Gallische charme die zich geen oogenblik verloochende en waarmee hij op slag alle harten voor zich won. Met deze zijde van Clemenceau's persoonlijkheid waren we niet vertrouwd geweest, ze verraste ons volkomen. En zijn onbevengingen innemendheid en de noblesse van zijn heele figuur maakten dat wij jongeren, na een kwartier in zijn gezelschap te zijn geweest, voor hem door het vuur zouden zijn gegaan.

De ontvangst verliep overigens volgens het traditioneele Britsche recept, dat aan vaste regels gebonden is, en nog herinner ik me de nauwelijks verholten verbolgenheid der gastheeren en hun ijsig stilzwijgen toen een van de weinige aanwezige Franschen reeds tijdens de begroeting in zijn geestdrift een „vive Clemenceau” aanhief, waarmee niemand instemde. Gejuicht zou er worden, en wel zoo luid dat men het een mijl ver kon hooren, maar op het daarvoor geëigende moment, na de speeches. Nu was het een wan-kland die doodgezwegen moest worden.

Jaren later, in Parijs, heb ik gelegenheid te over gehad om het redenaars-talent van de Franschen te waardeeren. Toch is de toespraak van Clemenceau, daar op het zonnige Koningsplein, mij altijd bijgebleven. Hij sprak eerst in het Engelsch, dat hij volkomen bleek te beheerschen, en het werd een pleidooi voor een Fransch-Britsch verbond, dat hij noodzakelijk achtte voor den vrede en waarin, zoo zij dat wenschten, „ook plaats was voor onze Nederlandsche vrienden”. Hij galmde niet op den preektoon, dien wij zoo goed van onze eigen redenaars kenden, hij verhief zijn stem bijna niet, hij zocht niet naar oratorische effecten. Hij sprak gewoon, als de eene man tot den anderen, maar elk woord was geladen met de kracht van zijn

De Nederlandsche troepen brengen op den steiger te Benoa het eeresalut.

foto Marvo Stevens.

eigen sterke persoonlijkheid, zoodat het ons gaandeweg duidelijk werd hoe deze man, alleen, het hoofd had kunnen bieden aan een radelooze Fransche Kamer, toen deze in Mei 1918, na den Duitschen doorbraak aan den Chemin des Dames, het aftreden van Foch eischte, wat Clemenceau weigerde, en hoe de oude strijder, op wien pas een moordaanslag was gepleegd, zich had kunnen doen gelden op de Vredesconferentie met tegenspelers als Wilson en Lloyd George. Tenslotte richtte Clemenceau zich in het Fransch tot het kleine groepje van zijn landgenooten dat daar aanwezig was en hem met bijna religieuzen eerbied aanhoorde. En wel mocht die eerbied gepast heeten, want het was de stem van Frankrijk die daar weerklonk.

In de daarop volgende dagen hadden sommigen gelegenheid in nauwere aanraking met Clemenceau te komen. Hij liet zich niet al te moeilijk benaderen en verrukte ieder door de scherpte en gevatheid van zijn geest, door zijn uitgebreide kennis op allerlei gebied, door zijn snaaksheid, zijn boutades, zijn speelse invallen, zijn sprankelend vernuft. „Waarom ik Pétain niet heb genomen als opperbevelhebber van de geallieerde legers?... Omdat hij niet geloofde aan de overwinning!... Waarom ik Foch heb genomen?... Omdat hij niet geloofde aan de nederlaag!“...

Hoe groot was Clemenceau's menschenkennis! En hoe zuiver had hij het fundamentele défautisme gepeld van een Pétain, dien hij overigens hoogachtte om zijn rechtschapenheid!

Tijdens zijn Indische reis gedroeg Clemenceau zich alsof geen zorgen hem drukten. Toch was in hem een groote bitterheid gebleven na de presidentsverkiezing van 1920, die een eind gemaakt had aan zijn politieke loopbaan. Hij had het Elysée willen betrekken, al was het maar voor zes maanden, in de eerste plaats omdat hij kans meende te zien als staatshoofd de betrekkingen met Engeland en Amerika nauwer aan te halen. Voorts achtte hij die hooge waardigheid een passende erkenning van zijn verdiensten jegens Frankrijk. Hij was de man niet om er naar te solliciteeren, hij wilde dat ze hem spontaan en unaniem aangeboden zou worden. Maar hij had zich voor en tijdens den oorlog door zijn niets en niemand ontziend optreden vele vijanden gemaakt, onder wie Briand, die geduchte strateeg achter de schermen. En toen het resultaat van de geheime stemming werd afgekondigd, bleek dat het congres aan den ijdel Paul Deschanel de voorkeur gaf boven den „Père la Victoire“. Dit heeft Clemenceau diep gegriefd, al troostte hij zich met de overweging dat „ondankbaarheid de meest markante eigenschap is van sterke volken“, en al steeg hij in den avond van zijn leven door studie en meditatie bij wijlen tot een welhaast Olympische kalmte en sereniteit. Bij wijlen — niet altijd. Uit zijn beide laatste werken, geschreven op bijna negentigjarigen leeftijd, blijkt dat de geslagen wond nog altijd niet geheeld was.

Maar hij bleef vóór alles een groot vaderlander. En dat toonde hij ook in Indië, het treffendst bij zijn bezoek aan Djokja. We wisten dat hij daarheen gereisd was als minnaar van de schoone kunsten om den Boroboedoer te zien. Hij

heeft den tempelberg ook gezien, in de felle zon zoowel als in de schemering van den avond, en in het licht van de tropenmaan. Maar tevens gebruikte hij zijn verblijf in de Sultansstad voor een daad die destijds verborgen bleef en mij eerst jaren later verteld werd door een collega tijdens zijn Europeesch verlof. Hij had een dag of wat in Marseille vertoefd en daar tot zijn verbazing een Franschman ontmoet dien hij vroeger als hotelhouder in Djokja gekend had. Clemenceau had in het hotel van zijn bescheiden landgenoot gelogeerd. En toen deze hem vertelde dat hij de noodige fondsen miste om zijn zoon een Europeesche opvoeding te geven had de Tijger aangeboden de kosten voor zijn rekening te nemen. Op één voorwaarde: de jongen moest eerst naar Frankrijk om zijn militaire dienstplicht te vervullen, daarna mocht hij studeeren waar hij wou..... Tot in zijn ziel gewond en walgend van de ondankbaarheid der menschen was Clemenceau zijn zwerftocht om de wereld begonnen. Maar hij had Frankrijk lief, hij wilde het groot en sterk zien, hij bleef daarvoor ijveren tot aan zijn dood toe. En elke jonge Franschman, die hij uit den vreemde kon sturen naar het vaderland, was een soldaat méér voor Frankrijk als de Boche weer naar de wapens grijpen zou, wat hij wist dat stond te gebeuren.....

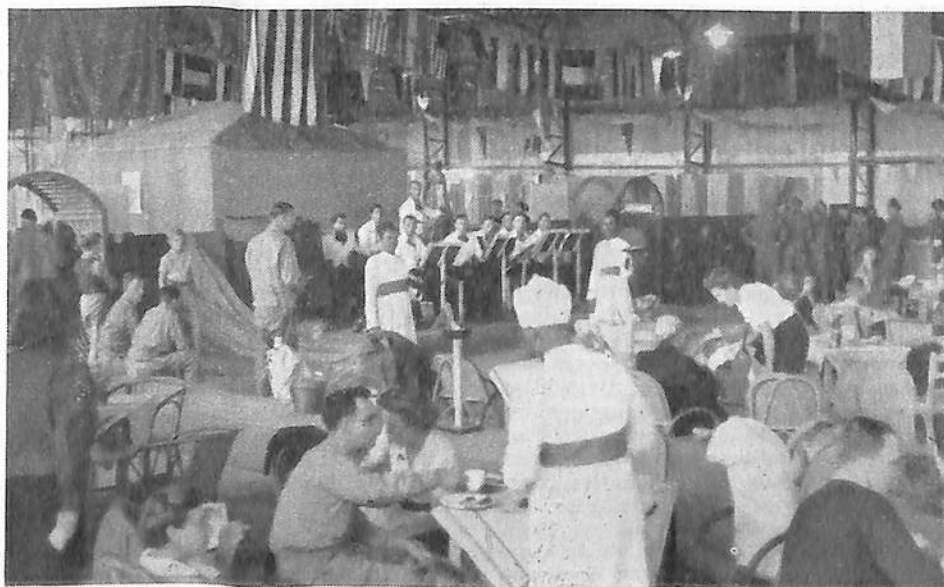
Na de Indische reis heeft Clemenceau nog bijna tien jaren geleefd. En hij had willen sterven zooals hij geleefd had: rechtop, alleen en door niemand gesteund, den Grooten Vijand onbevreesd in de oogen blikkend. Het stond geschreven dat zijn levenseinde anders zijn zou. „Ik ben niet ziek“, had hij kort tevoren aan een ouden vriend geschreven, „ik ben geen zieke maar een stervende die zijn taak volbringt“. Nog vóór die taak — het schrijven van een laatste werk — voltooid was, sloop de dood nader en greep hem aan. Twee dagen en twee nachten worstelde Clemenceau. Eerst stoicijnsch, zonder een kik te geven, als een antieke held zijn smart verbijtend; daarna kreunend en zich om en om wentelend in zijn bed, eindelijk uitbrekend in vertwijfelde

jammerklachten omdat de pijnen van de uraemie vlijmender waren dan zelfs die ijzeren mensch met zijn enorme zelfheersching kon verdragen. Massieve doses morphine brachten verlichting. Maar ze benamen hem tevens het besef van wat er gebeurde en maakten van den grimmigen ouden strijder een verdoofden grijsaard, dommelend en half bewusteloos uit het leven scheidend. Hij rust naast zijn vader, ver van Parijs maar in zijn geliefde Vendée, zijn geboorte- grond, in een tombe die gegraven is aan den rand van een ravijn waardoor een bergstroom bruist — een woest en verheven décor, bij uitstek passend voor een reuzenfiguur als de zijne. Met zich in het graf nam hij een tuiltje verdroogde veldbloemen, hem gegeven door een poilu aan het front en dat hem sindsdien nooit had verlaten.

En ook deze kleinigheid, zoo goed als het gebeurde in Djokja, getuigt van de grootheid van een man die, naar het woord van Poincaré, zijn land gered heeft in den ure dat de toestand hopeloos scheen, en de finale catastrophie onafwendbaar.

Mededeeling

Met ingang van 1 Mei a.s. zijn redactie en administratie van „Het Indisch Nieuws“ verplaatst van Vondelstraat 125 naar Noordeinde 29 te 's-Gravenhage.
Voorloopig telefoonnummer 112224.

De ontvangsthel ten behoeve van de repatriandi in het Roode-Kruis-kamp te Ataka (Suez).

Gadjah Mada

een Javaansche Bismarck uit de 14e eeuw

Het is reeds weer eenige weken geleden, dat in de bladen het berichtje verscheen, dat in Djokjakarta, de „residentie” van de „Republiek Indonesia”, de eerste nationalistische universiteit geopend was.

De ironie van het lot heeft hierbij gewild, dat aan deze hoogere onderwijsinstelling, voor welke studenten het verfoeilijke Nederlandsche imperialisme wel in den breede uitgemeten zal worden, den naam werd gegeven van den grootsten imperialist, die Java's geschiedenis heeft voortgebracht.

De Gadjah Mada-universiteit, zooals deze Indonesische alma mater werd gedoopt, ontleent haar naam immers aan den aldus geheeten beroemden Rijksbestierder van het Hindoe-Javaansche rijk van Madjapahit, den auctor imperii, door wiens toedoen en onder wiens leiding Java's macht over een uitgestrektheid werd gevestigd, welke die van het huidige Nederlandsch-Indië nog overtreft.

Dit is des te belangwekkender, waar zich hier de gelegenheid tot parallellen trekken met het huidige gebeuren voordoet. Er is immers niet al te veel verbeeldingskracht voor noodig, om ook in den heden ten dage door de nationalistischen zoo vurig gepropageerden Indonesischen staat uiteindelijk een bijkans volslagen suprematie van het Javaansche element te zien, waarnaast de overige, voor een belangrijk deel sterk anders gearde volkeren van den Archipel slechts een relatief onbeduidende rol zullen vermogen te spelen, een en ander door de geperfectioneerde machtsmiddelen nog aanmerkelijk sterker dan in het Madjapahitsche Rijk tot op zekere hoogte reeds het geval was.

Het is aan deze, voor den gemiddelden lezer doorgaans zoo weinig bekende, doch alleszins interessante figuur, dat wij thans een korte beschouwing willen wijden.

Wij dienen ons hiertoe te verplaatsen in het Java van bijna 6½ eeuw terug.

In het oosten van dit eiland, met als kerngebied ongeveer de huidige residenties Soerabaia, Kediri en Malang, had zich omstreeks 1300 een rijk gevormd, dat, naar zijn eenige jaren tevoren gestichte hoofdstad (bij het huidige Modjokerto), als het Rijk van Madjapahit bekend staat. Na een periode van rust en orde onder het krachtige bewind van zijn stichter koning Krtarajasa, brak met de troonsbestijging van diens zoon Jayanagara voor het Madjapahitsche rijk een tijdperk van onafgebroken opstanden en beroeringen aan. De vroegere krijgsmakers van Krtarajasa, niet langer door een krachtig vorst in hun streven naar macht en invloed geremd, trachtten thans, nu zij slechts den jeugdigen onervaren Jayanagara tegenover zich vonden, alsnog hun lang gekoesterde wenschen in vervulling te brengen. Het kwam in 1319 zelfs zoo ver, dat de troon van Madjapahit voor de dynastie van Krtarajasa blijvend verloren dreigde te gaan, toen een, onder den naam van Koeti aan ons overgeleverde usurpator de hoofdstad wist te bezetten en den Koning tot een overhaaste vlucht noopte.

Wel merkt de oude, Javaansche kroniek, die dit feit memoreert, ietwat euphemistisch op: „toen Koeti nog niet gedood was, wilde de koning zelf naar Badander gaan”, doch de realiteit zullen we ongetwijfeld zoo moeten zien dat Jayanagara op een gegeven moment zijn kraton en hoofdstad in den steek heeft moeten laten en slechts door een nadelijke vlucht naar de genoemde plaats althans het veege lijf nog in veiligheid heeft weten te brengen. Het is nu bij deze gelegenheid, dat voor het eerst de naam van Gadjah Mada (= Onstuimige Olifant) tot ons komt, waar het bovengenoemde geschrift eveneens mededeelt, dat koning Jayanagara bij zijn tocht naar Badander slechts vergezeld werd door de juist dienstdoende afdeeling van de lijfwacht, de Bhayangkari's, vijftien man, onder commando van een zekeren Gadjah Mada, die den vorst dus in de ballingschap vergezeld en zodoende aan het toeval van zijn wachtcommando op het oogenblik van 's konings vertrek de gelegenheid te danken heeft gehad, de aandacht op zich te vestigen.

Tijdens het verblijf van den koning in Badander wil één der mannen wederom naar Madjapahit terugkeeren, hetgeen Gadjah Mada echter uit vrees voor verraad weet te verhinderen door den betrokkenen zonder meer neer te steken.

Een week later begeeft Gadjah Mada zich dan zelf naar de hoofdstad, om er in de bestuurskringen het gerucht te verspreiden, dat de koning door de lieden van Koeti gedood is.

Dit bericht veroorzaakt zoowel aan het hof als onder het volk van Madjapahit groote verslagenheid, waardoor de schrandere officier bemerkt, dat het met de populariteit van Koeti slechts matig gesteld is en Jayanagara nog op een sterke aanhang vermag te rekenen. Hij deelt nu mede, dat de koning zich in veiligheid bevindt en zweert daarop met de Mantri's (rijks grooten) samen, den usurpator ten val te brengen.

Deze wordt dienovereenkomstig vermoord, waarna niets meer den terugkeer van den verdreven heerscher in den weg staat.

Volgens de inheemsche geschiedbronnen wordt nu Gadjah Mada na 's konings terugkomst uit zijn officiersambt ontslagen en na eenige maanden verlof tot Patih (Rijksbestierder) van Kahoeripan benoemd, welke waardigheid hij enkele jaren later voor die van Daha (het huidige Kediri) verwisselt. Kahoeripan en Daha zijn hierbij de hoofdsteden van de twee, elk onder een halfzuster des konings staande rijkshelften, waaruit het Madjapahitsche rijk bestaat en waarboven als synthese in de hoofdstad zelf de Opperkoning zetelt en het bewind door den Algemeenen Rijksbestierder van Madjapahit wordt uitgeoefend.

Tot den dood van Jayanagara in 1318, wanneer hij wegens een vrouwenkweslie door een zijner hovelingen wordt vermoord, wordt Gadjah Mada niet in het bijzonder vermeld. Slechts is nog van hem bekend, dat de moordenaar van den koning door zijn hand den dood vindt.

Ondanks alle beroeringen is Jayanagara

er niettemin in geslaagd, het Madjapahitsche rijk achter te laten als een eenheid, een grooten Javaanschen staat, ook tegenover den overigen Archipel tot krachtsontplooiing gereed. De grondslagen zijn gelegd voor een tijdperk van bloei en expansie, dat dadelijk na het terugkeeren der binnenlandsche rust een aanvang zal nemen en waarvoor Gadjah Mada de stuwende drijfkracht zal vormen.

Jayanagara, zonder mannelijke nakomelingen overleden, wordt opgevolgd door zijn halfzuster Bhre Kahoeripan, de Vorstin van Kahoeripan, die tot 1350, in welk jaar zij ten behoeve van haar zoon aflreedt, als Regentes het bewind uitoefent voor haar in den geestelijken stand getreden moeder, de nog levende weduwe van koning Krtarajasa.

Eenige jaren na de troonsbestijging van deze vorstin, in 1331, schijnt Gadjah Mada tot het hooge ambt van Algemeen Rijksbestierder van Madjapahit geroepen te zijn, waar de kroniek 1) dan vermeldt: „Ten tijde van haar regeering vertrouwde zij den last ervan toe aan den Mantri, Mada genaamd, een zeer beleidvol man”.

De wisseling in het rijksbestierderschap schijnt samen te hangen met de moeilijke omstandigheden, welke het rijk dan juist doormaakt tengevolge van een opstand in den Oosthoek, welke nu door den nieuwen Patih van Madjapahit echter spoedig wordt onderdrukt.

Na den terugkeer van dezen trouwen staatsdienaar in de hoofdstad, legt nu Gadjah Mada voor het verzamelde hof de beroemde gelofte af, dat hij geen palapa meer wil genieten, 2) alvorens de andere eilanden van den Archipel eveneens onderworpen zijn, volgens de kroniek: Goeroen (de Gorong-eilanden tusschen Ceram en Nw.-Guinea), Seran (Ceram), Tandjoengpoera (op Borneo), Haroe (op Sumatra's Oostkust), Pahang (op het Maleische Schiereiland), Dampo (op Soembawa), Bali, Soenda, Palembang en Toemasik (Singapore).

Hoewel deze lijst op lange na niet al de gebieden noemt, die later als onderhoorigheden van Madjapahit zullen worden vermeld, kan ze toch als aanwijzing gelden, dat onder het bewind van dezen krachtigen Rijksbestierder de expansiedrang van het machtige Javaansche rijk eerst goed inzette.

Ook blijkt deze staatsman van het belang van een goede verstandhouding met China doordrongen te zijn, 3) waar we reeds in het jaar volgende op dat zijner ambtsaanvaarding een uit niet minder dan 83 personen bestaand Javaansch gezantschap onder leiding van den ambassadeur Sang Gala met een gouden brief en andere geschenken aan het Chinese keizershof zijn opwachting zien maken.

Van de lange reeks van expedities en veroveringstochten, die thans, niet zelden onder persoonlijke aanvoering van Gadjah Mada, den geheelen Archipel geleidelijk onder Javaansch oppergezag brengen, willen we slechts een enkele noemen.

Een der eerste krijgstochten van grootten omvang, waaraan deze zoo mili-

tante empire-builder zelf deelneemt, is wel die van 1343 tegen het kleinere buur-eiland Bali. In een reeks van gelijktijdige veldtochten in Noord- en Zuid-Bali, de laatste onder Gadjah Mada's persoonlijke leiding, wordt het eiland tenslotte door de Javanen onderworpen. Deze verovering zal voor de toekomst van het grootste belang blijken te zijn, waar ze, door een hierdoor mogelijk gemaakte kolonisatie en de stichting van een Javaansch georiënteerde kraton, Bali tot een centrum van Javaansch letterkundig leven maakt, terwijl ook in andere uitingen der Javaansche cultuur „het andere eiland Bali”, zooals de oude kroniek zegt, „conform is in alle gebruiken aan Java-land”. Daardoor zijn de Javaansche letteren zich blijven ontwikkelen en is op Bali bewaard gebleven wat naderhand op Java met den ondergang der Hindoe-Javaansche rijken verloren is gegaan.

Zijn grootsten bloei bereikt het Madjapahitsche Rijk echter eerst onder de regeering van koning Hayam Woeroek (De Jonge Haan), die in 1350 zijn moeder, de Regentes Bhre Kahoeripan, op den troon van Madjapahit opvolgt.

Een der eerste gebeurtenissen tijdens het bewind van den jongen vorst, waaruit Gadjah Mada's rusteloos streven naar Javaansche machtsuitbreiding blijkt is wel de Soenda-episode in 1357.

Koning Hayam Woeroek begeert een prinses van Soenda te huwen, het West-Javaansche rijk, dat naast Madjapahit nog een onafhankelijk bestaan leidt. Na eenige door Gadjah Mada gevoerde onderhandelingen stemmen de Soendaers daarin toe en de koning van Soenda, Maharaja, komt zelf voor de plechtigheid naar Madjapahit, waar het hooge gezelschap zich voor de poorten van de hoofdstad, op een met den naam Boebat aangeduid terrein, legerd. Thans ontstaat er echter verschil van opinie met den Madjapahitschen Patih. De Soendaers zijn gekomen in de overtuiging, dat hun prinses als geheel gelijkwaardige gemalin volgens daarmede overeenstemmend ceremonieel den Madjapahitschen heerscher zal huwen, terwijl Gadjah Mada het aanbieden der prinses daarentegen wil beschouwen als een soort cijns van een onderdanig Soenda aan een overmachtig Madjapahit, en die verhouding ook in de regeling der huwelijks-ceremonie uitgedrukt wil zien. Deze politieke kant van de zaak moet voor Madjapahit stellig niet de minst belangrijke zijn geweest, waar een dergelijke vreedzame onderwerping geheel in de lijn van Gadjah Mada's politiek lag, temeer, waar reeds eerder een tweetal pogingen, dit door geweld te doen, mislukt waren.

Als de Soendaers nu weigeren onder deze voorwaarden de prinses af te staan, begint op bevel van Gadjah Mada een Madjapahitsche troepenmacht het Soendasche gezelschap te omsingelen, waarna een verwoede strijd losbrandt, waarin zoowel koning Maharaja als waarschijnlijk de Soendasche prinses omkomen.

Gadjah Mada, de aanstichter van dit bloedbad, neemt zelf aan den strijd deel, waarvan de Oud-Javaansche kroniek opmerkt: „Iedere Soendanees, die voor zijn wagen kwam, sneuvelde; als een zee van bloed was het veld, er lag een berg van lijken en alle Soendaers werden zonder uitzondering afgemaakt”.

In hetzelfde jaar, waarin dit staaltje van waarlijk Macchiavellistisch staatsmansbeleid Madjapahits macht west-

waarts uitbreidt, vindt door een geslaagde expeditie naar Dampo op Soembawa ook in oostelijke richting een Javaansche gezagsuitbreiding plaats.

In een onafgebroken reeks van deels vreedzame onderwerpen breidt zich nu in snel tempo Java's gezag over den ge-

De poort Wringin Lawang, vermoedelijk overblijfsel van de toegangspoort tot het verblijf van Gadjah Mada (op het afgebeeld relief rechts op den voorgrond).

heelen Archipel uit, zoodat op het hoogtepunt van Hayam Woeroeks regeering het Madjapahitsche rijk globaal genomen het huidige Nederlandsch-Indië (Noord-Celebes uitgezonderd) met inbegrip van het Maleische Schiereiland en Britsch-Borneo omvat.

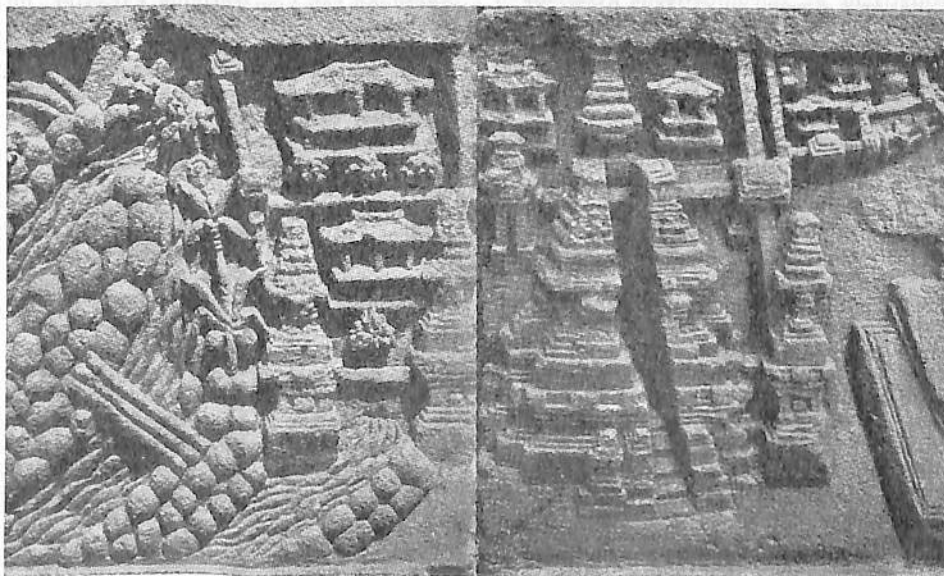
Deze toestand houdt nu echter allermint in zich, dat het Javaansche oppergezag tot in alle uithoeken van dit eilandrijk even hecht gevestigd is, en dat ook allerwegen de centrale regeering

zich ingrijpende bemoeiingen inzake de binnenlandsche aangelegenheden kan veroorloven.

We moeten het veeleer zien, dat deze gebieden op gepaste tijden door een gezantschap blijk hebben te geven van hun gevoelens van onderdanigheid en dat ze tegenover de rest van den Archipel hun houding regelen naar de wenschen van Java. Vooral aan de periferie van het rijk moet men zich de positie van het centrale gezag in hoofdzaak van een kwestie van invloedssfeer denken: binnen den kring wordt geen andere vreemde invloed geduld, de onderhoorigheden zorgen voor hun eigen schatting of ander uiterlijk teeken van erkenning van Java's oppermacht, maar zijn overigens in eigen aangelegenheden min of meer vrij. Wanneer dan ook Javaansche ambtenaren, bhoejangga's (geleerde geestelijken) en mantri's, naar de buitenbezittingen worden gezonden, is dat allermint om er bestuursfuncties te gaan uitoefenen, doch slechts om cijns te gaan innen. Van eenigerlei poging tot javaniseering van de Onderhoorigheden is dan ook geen sprake, wat de administratieve bemoeienis aangaat, hoewel uiteraard de aanraking met de vertegenwoordigers van wat dan toch de groote macht van den Archipel is, het verblijf op Java zelf bij voorkomende gelegenheden, enz. tot het overnemen van gebruiken, titels, instellingen e.d. geleid kunnen hebben, waarvan dan ook inderdaad sporen zijn op te merken.

Een dergelijke culturele invloed moet ook vanzelf zijn uitgegaan van het feit, dat de bhoejangga's nog iets anders dan louter Javaansche ambtenaren zijn, namelijk zendelingen, wier eerste en voornaamste taak in hun geestelijke functie ligt.

Een sterke vloot is uit den aard der zaak voor het handhaven van Java's positie onontbeerlijk, misschien nog niet eens in de eerste plaats voor strafexpedities, maar vooral voor het politietoezicht en als bedreiging tegenover eventuele neiging tot inmenging van buiten of roerigheid binnen den kring van het rijk zelf.

De residentie van den Rijksbestuurder ter hoofdplaats Madjapahit (naar een relief uit de dagen van Madjapahit). De hedendaagsche Balineesche „poeri's" (kratons) zijn nog vrijwel geheel gelijk aan het hier afgebeelde gebouwencomplex.

Wat men ondertusschen ook van de intensiteit van de Javaansche invloed moge denken, aan de positie van het door Gadjah Mada's onvermoeibaar streven machtig geworden Madjapahit als eenige groote mogendheid van den Archipel en algemeen erkende suzereine over het geheele door haar gecontroleerde eilandrijk behoeft men niet te twifelen.

Van de pracht en praal der trotsche hoofdstad Madjapahit zelf, zetel van den Javaanschen, Alleenheerscher en der Centrale Regeering en waarvan heden ten dage nog slechts enkele bouwvallen in de omgeving van Modjokerto getuigenis afleggen (zie foto), geeft een in 1865 opgesteld lofdicht op den koning een treffende beschrijving:

„Tot de wonderen van de hoofdstad”, heet het daar volgens den contemporainen auteur, „behooren: een dikke hooge ringmuur van rooden baksteen met een ingang aan de westzijde; aldaar binnentredende komt men op een groot plein met in het midden een diepen vijver, waaromheen dichte rijen van brahmanastana-boomen (een soort waringin), alle met een Bodhi-terras (een Boeddhistisch bouwsel) aan den voet: er staat ook een wachthuis voor de beambten, die onafgebroken om beurten wacht doen ten behoeve van het politietoezicht op de Paséban (plaats, waar men zijn opwachting komt maken). De zich in het noorden bevindende hoofdboort is prachtvol en wonderfraai, heeft ijzeren deuren en is met tal van kunstig gesneden figuren versierd; aan de oostzijde verheft zich een hooge koepel, waarvan de vloer met diamantcement is belegd. Van noord naar zuid strekt zich uit het ruime, wonderschoone marktplein met rondom dicht aaneenstaande gebouwen, waarop ieder jaar in de maand Tjaitra (April) het leger tijdens de raadszittingen wordt verzameld. Ten zuiden van dit plein is een mooie viersprong van wegen. De uitgestrekte Mangoentoer (koninklijk ontvangstplein) dient tot tournooiveld, en heeft in het midden een overdekte koepel; ten noorden daarvan bevindt zich de audiëntiezaal, waarbinnen de Bhoelangga's en Mantri's beraadslagen; oostelijk daarvan is de plaats, waar de Sjiwaetische en Boeddhistische geestelijken bijeenkomen voor disputen omtrent de godsdienst-leer, en waar tevens alle benoedigheden worden verzameld ten behoeve van de jaarlijks in de maand Phal-goena te geven feesten.

Oostelijk hiervan treft men in rijen van drie aan drie de vuurofferplaatsen aan met een hoogen Sjiwaetischen tempel in het midden; de zuidelijk hiervan gelegen verblijven der Brahmanen zijn hoog van verdieping en hebben een voorplein met verhevenheid, waarop de offeranden worden verricht; de noordelijk ervan gelegen verblijven der Boeddhistische geestelijken hebben drie verdiepingen en fraaie torens met veel beeldhouwwerk. Telkens wanneer de Koning daar komt voor een gemeenschappelijke offerplechtigheid, 4) wordt de grond bestrooid met een overdaad van bloemen.

Op eenigen afstand ten zuiden van de Mangoentoer is de galerij welke tot gewone ontvangplaats dient; van daar loopt naar het westen een weg met aan weerskanten een rij fraaie gebouwen en alom bloeiende mimusops. Zuidwestelijk hiervan bevindt zich een hooge koepel, waarlangs veel vertier is, en in het mid-

den van het voorplein staat een ruim paviljoen, waarin een ontelbaar aantal zangvogels wordt verzorgd. Binnen den ringmuur heeft men in het zuiden nog een ontvangzaal, welke zich uitstrekt tot aan den tweeden paleisuitgang.

Zoo staat alles dicht aaneen gebouwd en verschillende groepen van gebouwen zijn nog door galerijen verbonden. De gebouwen zelve hebben stevige pilaren en omlijstingen van de meest uitgezochte houtsoorten. In afwachting van hun beurt om bij den Vorst te worden toegelaten tot het maken hunner opwachting, is er alom een komen en gaan van een groot aantal hofbeambten.

.....Noord-Oost is het verblijf van Gadjah Mada, Patih van Madjapahit (zie het afgebeelde relief); den Mantri dapper, wijs in beleid, betrouwbaar, oprecht onderdanig jegens den Koning, standvastig en wakker, voortvarend, Rijksfiscaal, die zorgt voor de handhaving der verordeningen van den Koning als Wereldheerscher.

.....De onvergelykelijk schoone stad Wilwatikta = Madjapahit — zoo besluit de kroniek tenslotte haar beschrijving van de hoofdstad — vereenigt zoo in zich de eigenschappen van Zon en Maan. De verschillende verblijven, die elk hun eigen schoon hebben, zijn als even zooveel schitterende lichtstralen, terwijl de overige steden, waarvan Daha de voornaamste is, benevens de eilanden en vazalstaten welke, om bescherming bij den Vorst te zoeken, in grooten getale haar onderwerpen aanbieden, gelijk zijn aan even zoovele planeten.”

Dit is het trotsche Madjapahit, voor welks grootheid en machtontplooiing het een rusteloozen ijveraar bezit in zijn „Ijzeren Kanselier”.

Diep is dan ook de verslagenheid in geheel Oost-Java, wanneer de dood dezen onvermoeibaren promotor van Javaansche gezagsuitbreiding aan zijn land onttrekt.

„Gadjah Mada”, zoo zegt de Oud-Javaansche kroniekschrijver, „die sedert Sjaka 1253 (= 1331 A.D.) het volle gewicht van het staatsbestuur had getorst, stierf in Sjaka 1289 (= 1364 A.D.); de Vorst was terneergeslagen, mismoedig en wanhopig, want de overledene bezat inderdaad een voortreffelijk karakter; hij had nimmer gestreefd naar eigen genot, doch zich steeds liefderijk gezind getoond jegens zijn medemenschen; gedachtig aan de onbestendigheid van alles op aarde, oefende hij zich elken dag in het verrichten van goede daden.”

De Kroonraad, voor een beslissing inzake de opvolging in geheime zitting bijeengeroepen, spreekt dan ook als haar oordeel uit, dat deze voortreffelijke staatsdienaar niet vervangen kan worden, waarna het hooge ambt van Rijksbestierder voortaan over vier personen wordt verdeeld. Wij merken hierbij terloops nog even op, dat tot dit besluit naast waardeering voor Gadjah Mada's buitengewone kwaliteiten, echter ook de overtuiging kan hebben meegewerkt, dat het wenschelijk is in den vervolge niet meer zóoveel macht in één hand te leggen, waar onder Gadjah Mada's Patihschap de macht van den Rijksbestierder, die van den Vorst zelf bijkans heeft overvleugeld.

Ook voor het nageslacht is deze beoemde Madjapahitsche Patih, zij het in ietwat verwrongen vorm, blijven voortleven, waar de latere traditie het bijzon-

dere van deze groote figuur erkent, door hem een incarnatie van den God Wishnoe te noemen, en een wonderlijk verhaal op te hangen van de verdwijning, aan het eind van zijn loopbaan, van dezen hier met den sacralen naam Lemboe Moeksa genoemden Rijksbestierder.

BR.

1) De hier en verder aan te halen Oud-Javaansche kroniek is de Nagara krtagama, een in 1365 door den hoveling Prapanca vervaardigd lofdicht op koning Hayam Woeroek van Madjapahit, waarvan het eenig bekende handschrift in 1894 bij de inneming van de poeri (= kraton) te Tjakranagara op Lombok werd buitgemaakt.

2) Over deze uitdrukking is veel te doen geweest; men heeft aan het eten van een geliefde spijs, het voordeel trekken van een toegekende apanage en het nemen van verlof gedacht.

3) Nog in 1292 was immers het toenmalige Oost-Javaansche Rijk van Daha door een door den Keizer van China gezonden strafexpeditie ten val gebracht.

4) Uit deze en andere passages blijkt duidelijk, dat op Java de Sjiwaetische en de Boeddhistische leer vreedzaam naast elkaar werden beoefend.

Kort nieuws

uit de

Republikeinsche Pers

— Uit officieele bron werd vernomen, — aldus „Merdeka” van 22 April j.l. —, dat overmorgen (24 April) 15 buitenlandsche journalisten uit Batavia zullen vertrekken voor een bezoek aan Soerakarta en Jogjakarta. Doel van deze reis is een indruk te krijgen van de toestanden in de gebieden, welke nog niet door de Geallieerden bezet zijn.

In Dajeuh Kolot nemen de gevechten in hevigheid toe. De „Pihak Sana” hebben stelling genomen op plm. 100 meter van de Tjitaroembrug, in het gebouw van een electriciteits station. Zij worden gesteund uit Tegallega. 12 vliegtuigen deden verkenningen boven Bandoeng. De telefoonverbinding tusschen Tjitjalenka-Bandjara is nog niet hersteld.

Als reactie op de arrestatie van Dr. Ratulangi hebben de „Pemoeda's pemberontakan Soelawesi” de Nederlanders een ultimatum gezonden, waarin werd medegedeeld, dat indien Dr. Ratulangi binnen 15 dagen niet in vrijheid is gesteld, zij krasse maatregelen zullen nemen. Merdeka, tetap Merdeka!

Dinsdag 23 April zullen uit Jogjakarta 4 indonesische vliegtuigen naar Djakarta (Batavia) vertrekken. Doel van deze vlucht is: a. de internationale wereld te toonen, dat het Indonesische volk in aviatiek voor de andere volkeren niet onderdoet; b. om den strijdgeest van hen te Djakarta te stimuleeren. De vliegtuigen zullen te Kemajoran landen. De veiligheid van de piloten zal tijdens hun tweedaagsch verblijf door de Geallieerden gewaarborgd worden.

De conferentie op de Hooge Veluwe, het vertrek van de Indische delegatie en de verwachte publicaties over het gevoerde beleid van regeeringszijde, hebben er toe bijgedragen, dat de Indische kwestie in de week van 25 April tot 2 Mei veel aandacht trok, zowel in binnen- als buitenland.

Op 26 April wijdde „The Times” een hoofdartikel aan de problemen in Indië, dat wij gedeeltelijk laten volgen.

Het blad prijst eerst „de daad van staatsmanschap, waartoe Dr. Van Mook, Sjarir en Lord Inverchapel allen het hunne hebben bijgedragen” en merkt op, dat „in de afgelopen weken de republikeinse regering een verfrissende besluitvaardigheid om te brandnetel van het extremisme aan te pakken heeft laten zien”. Over „zekere elementen aan Nederlandsen kant” schrijft het blad verder:

„Voor den oorlog waren er bijna 250-duizend Nederlanders en Indo-Europeanen, die tezamen door de wet als „Europeanen” waren geënclassificeerd en die in het bestuur en de zakenwereld een groote plaats innamen — veel grooter dan de Britten in Britsch-Indië hebben ingenomen. De meesten dezer „Europeanen” hebben in de afgelopen vier jaren harde tijden doorgemaakt, hetzij in ballingschap, hetzij in interneering en de inzichten van velen hunner zijn vertroebeld. Zij zien verlangend uit naar den terugkeer van den goeden ouden tijd, toen zij uit de rijke hulpbronnen van het land groote winsten maakten. Velen zien geen reden, waarom zij de „inlanders” op voet van gelijkheid zouden moeten aanvaarden. De neiging tot „stevig aanpakken” heerscht nog algemeen. Wat thans als noodzakelijk voorkomt, is de heroriëntering in de opvattingen van vele Nederlanders in Nederlandsch-Indië om de Indonesiërs als gelijkwaardige deelgenooten in bestuur en economisch leven te aanvaarden.

Het blad werpt vervolgens een blik op den economischen wederopbouw van de eilanden en merkt daarbij op, dat de Nederlanders geen tijd hebben laten verloren gaan om de grondslagen voor de herleving van den handel in de Buitengewesten te leggen.

„Het zal de taak van de Nederlanders zijn de Indonesiërs aan te moedigen en op te leiden, hen tot verantwoordelijke posten in de openbare diensten te roepen en aldus het beginsel van volwaardig deelgenootschap op de meest practische wijze te verwezenlijken.”

The Times constateert aan Nederlandsen zoowel als aan Indonesischen kant onverantwoordelijke extremisten.

„In Nederland, waar de op 17 Mei te houden algemeene verkiezingen het volk

in staat stellen zijn oordeel over de politiek van het kabinet van Prof. Schermerhorn uit te spreken, is er een gedeelte van de publieke opinie, dat zonder ophouden vraagt om het herstel van het Nederlandsche bestuur over Nederlandsch-Indië op den ouden voet door middel van een politiek van bloed en ijzer. Aan den anderen kant zijn er op Java en Sumatra, zoowel als elders in Indonesië onbesuisde elementen, die zoo gefascineerd zijn door de gedachte van een volledige onafhankelijkheid, dat zij aan den noodzaak van Nederlandsche hulp bij de ontwikkeling van een sterken en goed opgebouwd staat voorbij zien”.

Voorts over de Javaansche jongelieden, die door de Japanners zijn opgeleid:

„Het Republikeinse bestuur is reeds krachtig tegen de leiders opgetreden en doordat men hen meer als ondeugende schooljongens dan als ernstige rebellen behandelt, ontnemt men hun hierdoor de stralenkrans van het martelaarschap.”

De Times besluit dan zijn omvangrijk artikel met er op te wijzen, dat eensgezinde samenwerking tusschen beide gebiedsdeelen noodzakelijk is.

De Amerikaansche provinciale bladen zijn in het algemeen optimistisch gestemd ten aanzien van het resultaat der Nederlandsch-Indonesische onderhandelingen.

Buffalo New-York News schrijft: „Het reëel denkende deel van de republikeinse leiders wordt er zich steeds meer van bewust, dat het economische leven van Java niet zonder hulp van buitenaf hersteld kan worden. Met een hongersnood in het vooruitzicht hebben zij, evenals India, hulp van overzee ongetwijfeld nodig.”

De ijzeren wet van de omstandigheden heeft de overeenstemming tusschen de Nederlanders en de Indonesiërs bepaald. Dit is een gunstig voorteken voor den vrede in het verre oosten”. De Petersburg Virginia Progress schrijft: „Wij zullen binnenkort het einde van een der neteligste naoorlogse geschillen zien; het heeft er op het oogenblik den schijn van, dat redelijkheid en gematigdheid de overhand hebben gekregen en dat spoedig een belangrijke oorzaak van onrust uit den weg geruimd zal zijn”.

In Australië worden steeds meer stemmen vernomen, die hun teleurstelling uitspreken over het feit, dat het met de commerciële betrekkingen tusschen Nederlandsch-Indië en Australië zoo bergafwaarts gaat. Op 29 April heeft de Melbourne Herald een artikel gepubliceerd van een voormalig Australisch krijgsgevangene. Wij citeeren daaruit het volgende:

„Het bevel van de Nederlandsch-Indi-

sche legerleiding, dat Nederlanders spoedig uit Australië naar Nederlandsch-Indië of Nederland moeten vertrekken, het vasthouden van Nederlandsche schepen in Australische havens en het intrekken van Australische exportorders doen de banden teniet, welke tusschen de beide landen door den gemeenen soldaat in de ellendige dagen van het Changi-kamp gesmeed zijn.

Als krijgsgevangenen waren de Nederlanders en wij aanvankelijk vreemden voor elkaar, terwijl de Nederlanders zich het liefst bij de Amerikanen aansloten. Met de jaren leerden de Australiërs en de Nederlanders elkaar echter beter kennen en wij kregen oog voor hun capaciteiten op handelsgebied, als technici, als medici — in het bijzonder op het gebied van tropische ziekten — en als bestuurders, die waardevol werk hebben verricht bij het tot ontwikkeling brengen van Nederlandsch-Indië. Van hun kant leerden de Nederlanders ons kennen als een hartelijk volk, met initiatief en zij gingen inzien, dat wij een prachtig land hadden en groote mogelijkheden. Zij wisten, dat, als gevolg van onzen oorlog tegen Japan, de beide landen een gemeenschappelijke defensie-politiek moesten gaan voeren. Zij zagen eveneens in, dat Australië in vele van hun behoeften na den oorlog zou kunnen voorzien, een omstandigheid, welke ons permanente markten voor onze goederen in hun land kon bezorgen”.

De schrijver van het artikel memoreert dan, hoeveel de na de „bevrijding” opgerichte vereeniging Nederland-Australië reeds bereikt had in het versterken van de commerciële en culturele relaties en zegt ten slotte:

„Onlangs zijn de orders voor onze goederen ingetrokken: deze gaan nu naar de Amerikanen en in de toekomst zal het moeilijk zijn om hen van een markt te houden, die logischerwijze de onze behoort te zijn.

Wij doen er de Nederlanders geen schade mee en niet de „grootte zakenlieden”, doch wij scheppen hiermede de voorwaarden voor een toekomstige werkloosheid in Australië.

Er is nog een ander aspect aan deze kwestie, waarvan de meeste menschen in Australië nog weinig weten, n.l. dat, terwijl wij in relatieven overvloed leven, de echtgenooten en kinderen van de Nederlanders, die met ons in het Changi-kamp zaten, onder de meest afschuwelijke omstandigheden in interneeringskampen hebben geleefd. Deze menschen zijn ten prooi aan een wisselvallig lot door toedoen van Indonesische rebellen.

In ieder geval, indien zij hun vrijheid herkrijgen, hebben zij onze medische voorraden en levensmiddelen, welke thans in Australië worden vastgehouden, nodig. Wij kunnen niet verwachten, dat deze menschen het onrecht en de ellende, die wij hun hebben bezorgd, zullen vergeten.

Vele leden van de vereeniging Nederland-Australië zouden vandaag aan den dag hun Nederlandsche medeleden niet onbevagen in de oogen kunnen kijken. Wie kan het dan den teruggekeerden krijgsgevangenen en anderen, die in den oorlog hebben gediend, kwalijk nemen, als zij van meening zijn, dat „in het gemeenebest Australië niet alles is, zooals het zijn moet?”

Australië en Timor

Op een heuvelpleintje, enkele minuten van het vliegveld Penfoei bij Koepang, omringd door barakken, waar het vliegveldpersoneel is ondergebracht en de passagiers op doorreis van Batavia naar Brisbane of van Australië naar Morotai overnachten, staat een hooge vlaggestok. Elke avond tegen zonsondergang komt een afdeling Japansche krijgsgevangenen, die op het vliegveld is te werk gesteld, er een merkwaardige ceremonie uitvoeren. Zij komen in looppas den heuvel oprennen, hollen dan een paar keer het pleintje rond en stellen zich voor den vlaggestok op. Even staan zij stram in het gelid onder doodsche stilte. Dan buigen zij diep voor de vlag. De gezichten raken bijna den grond. Alleen een overwonnen Japannees kan met zulk een onderdanigen eerbied voor de vlag van den overwinnaar buigen.

Toen ik midden Maart een paar dagen in dit kamp doorbracht, woei van dezen stok nog de Australische standaard. Toen ik er in begin April weer op de terugreis naar Batavia overnachtte, was er de Hollandsche driekleur geheschen. In dien tusschentijd was het Nederlandsche bewind in Timor gevestigd, hadden de Australische bezettingstroepen het eiland voor goed ontruimd. Alleen een kleine groep, die de graven verzorgt van de Australiërs — waarvan de meesten uit Tasmanië — die hier een laatste rustplaats hebben gevonden, bleef achter. Want in de gevechten in 1942 om Timor tegen de Japansche invasie te beschermen en later bij den lang volgehouden guerilla-strijd van Hollanders en Australiërs, die den Japanschen bezetter noodzaakten een groote troepenmacht op Timor te handhaven, zijn hier veel Australiërs, zoowel in Nederlandsch als Portugeesch gebied, gevallen.

Het is niet te verwonderen, dat Australië zooveel gewicht hechtte aan de verdediging van Timor. In zijn rede, gehouden gedurende het debat in het federale parlement omtrent Australië's buitenlandse politiek, zeide de minister van Buitenlandsche Zaken, Dr. Evatt: Gedurende den oorlog was dit gebied een gevaar, waardoor de veiligheid van Darwin voortdurend werd bedreigd.

Met de overgave van Japan is Australië's bijzondere belangstelling voor Timor niet verdwenen. De regeering beperkt zich tot algemeene uitspraken omtrent de speciale positie van Timor ten opzichte van Australië's verdediging. Politici, die geen verantwoordelijke bewindsfunctie bekleeden, zijn openhartiger in hun verklaringen. Zij vinden er geen doekjes om, dat Australië's levensbelang eischt, dat de verdediging van Timor op afdoende wijze wordt georganiseerd. Sommigen gaan zelfs verder. „Indien Rusland het recht verkrijgt zich defensieposities te verzekeren”, verklaarde het liberale parlementslid Spender in de zitting van 22 Maart j.l. van het Australische Huis van Afgevaardigden, „hoeveel te grooter moet dan niet Australië's recht zijn om zich in Timor te beschermen?”. En de federale voorzitter van het Australische legioen van oud-gedienden, E. J. Mc Donald, betoogde onlangs de wenschelijkheid, dat de regeering van

het Australische gemeenebest een overwegend belang in het eiland zou dienen te verkrijgen door aankoop of schikkingen met de Hollanders en de Portugeezen. Timor, zeide hij, is als een voorpostvesting van meer belang voor Australië dan Nieuw-Guinea. Australië dient z.i. daarom in staat te worden gesteld om in Timor land-, vloot- en luchtbases te vestigen, ten einde een schakel te vormen met de buitenste defensie-ring in Nieuw-Guinea, New Britain en de Salomons, die Australië moet beveiligen.

Wat Portugal betreft, heeft de Australische regeering reeds stappen ondernomen, die beoogen schikkingen tot stand te brengen, welke met Australië's bijzondere belangen rekening houden. Op 29 October j.l. bevestigde president Salazar de erkenning van de gemeenschappelijke belangen, die Australië en Portugal in den Pacific binden. Met het oog hierop en de wederzijdsche diensten, die beide landen elkaar in tijd van nood hebben bewezen, zeide hij te verwachten, dat een politiek van het gemeenschappelijk oplossen der hangende problemen en van nauwe vriendschap stellig bij het nastreven der gemeenschappelijke belangen zal worden bevestigd.

Deze woorden vonden weerklank in een verklaring van Evatt, waarin deze er eveneens op wees, dat de gemeenschappelijke gevaren, door beide naties gedeeld, een hechte basis opleveren voor toekomstige samenwerking.

Bij een latere gelegenheid preciseerde Evatt nog den aard van deze samenwerking. Gedurende den oorlog, toen Groot-Britannië van Portugal het gebruik verkreeg van bases in de Azoren ten einde het duikbootgevaar te bestrijden, verlangde Portugal de verzekering van Australië, dat het na den oorlog geen pogingen zou ondernemen wijziging te brengen in de soevereiniteit van Portugeesch Timor. Deze verzekering werd door de Australische regeering op verzoek van Churchill gegeven, doch de verwachting werd hierbij uitgesproken, dat Portugal een overeenkomst met Australië zou treffen met betrekking tot gemeenschappelijke verdediging, burgerlijke luchtvaart en handel met Timor. Hierin stemde de Portugeesche regeering toe en besprekingen voor het uitwerken van een dergelijke overeenkomst hebben thans plaats.

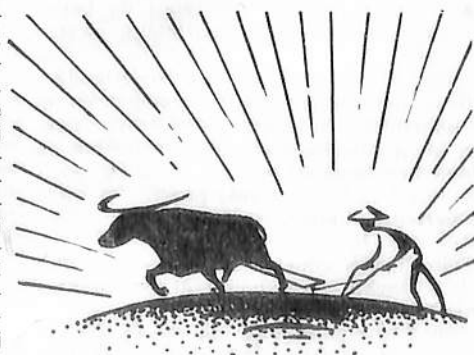
Intusschen heeft Australië een consul naar Dilli, de hoofdstad van Portugeesch Timor, gezonden. Group Commander Easton, voormalig lid van de Australische luchtmacht, die als zoodanig is aangesteld, kent Timor door en door en kan als een autoriteit op het gebied van defensie in deze streek worden beschouwd. Afgescheiden van bepaalde schriftelijke afspraken, kan verwacht worden, dat hij er practisch toe zal bijdragen om tusschen Portugeesche en Australische instanties een zoo nauw mogelijke samenwerking tot stand te brengen. Dat hierbij vooral gelet zal worden op de mate, waarin het Portugeesch bewind in staat zal zijn voor de verdediging van dit Portugeesche gebied de noodige voorzieningen te treffen, behoeft geen betoog. „Wij slaan met groote belangstelling de po-

gingen van het nieuwe bewind gade”, verklaart Evatt, „om de kolonie weder op te richten na de verwoestingen, welke door den oorlog zijn veroorzaakt”.

Indien de toekomstplannen voor de verzekering van de veiligheid van bepaalde gebieden nog geheel zouden worden beheerscht door de militaire opvattingen van een jaar geleden, zou men moeten concluderen, dat Australië er alles op zal zetten om den ring van vooruitgeschoven bases te scheppen, die zulk een beveiliging kan verzekeren. Intusschen kan de vraag gesteld worden, of deze opvattingen door de introductie van de atoombom geen ingrijpende wijziging zullen ondergaan. Voor de oplossing van de defensieproblemen stelt de atoombom nieuwe eischen, welke onmogelijk genegeerd kunnen worden. Zij zullen ongetwijfeld het voornemen versterken om de oplossing te zoeken in wederzijdsche afspraken tusschen de betrokken landen en in het uitwerken van een veiligheidsstelsel in het kader van de organisatie der Vereenigde Naties.

De politiek, die Australië ten opzichte van Portugeesch Timor volgt, behoeft dus niet noodzakelijkerwijs de Australische gedragslijn aan te geven met betrekking tot Nederlandsch Timor. Gedurende het verblijf van de Australische bevrijdingstroepen in Timor, hebben deze in goede verstandhouding met de Nederlandsche autoriteiten samengewerkt om het Nederlandsch bewind te herstellen. Toen deze troepen werden teruggetrokken, zat het Nederlandsch bestuur vast in het zadel.

Doch, evenals Australië met groote belangstelling gadeslaat, hoe de Portugeezen hun bewind bevestigen, zal zijn belangstelling uitgaan naar de bevestiging van een stabiel bewind, niet alleen in Nederlandsch-Timor, maar in geheel Nederlandsch-Indië. Door welke overwegingen de Australische regeering zich hierbij laat leiden, werd duidelijk door Evatt gedurende het reeds eerder vermelde debat omtrent de buitenlandse politiek aangegeven. „Australië”, zeide hij, „heeft een vitaal belang in het behoud van de vriendschap met de Nederlanders, (gedurende den oorlog nog sterker bevestigd) met betrekking tot Nederlandsch-Indië. Tezelfdertijd is het van gewicht al het mogelijke te doen om goede betrekkingen tot stand te brengen met de Indonesische en andere afhankelijke volken der wereld, die thans voortschrijden naar een veel grootere mate van zelfbestuur”.

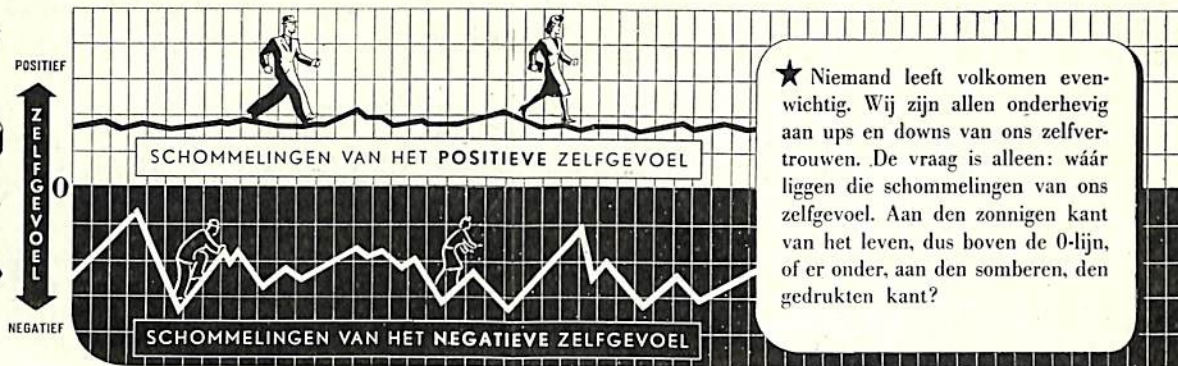

Leeft U

ZOO?

of

ZOO?

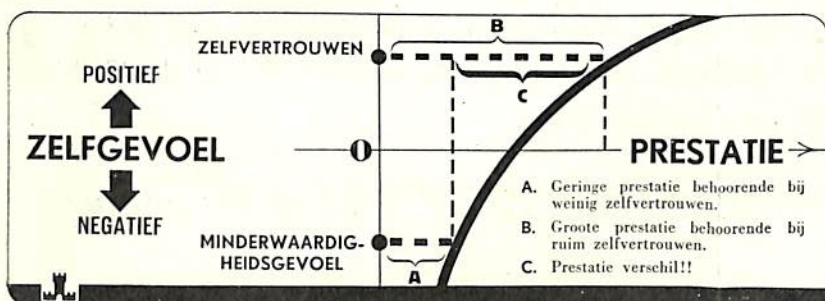
★ Niemand leeft volkomen evenwichtig. Wij zijn allen onderhevig aan ups en downs van ons zelfvertrouwen. De vraag is alleen: wáár liggen die schommelingen van ons zelfgevoel. Aan den zonnigen kant van het leven, dus boven de 0-lijn, of er onder, aan den somberen, den gedrukten kant?

WAAR BRENGT U UZELF THUIS?

- +3 zelfverzekerdheid (ik kan vast en zeker)
- +2 zelfvertrouwen (ik kan)
- +1 gevoel van eigenwaarde (ik zal wel kunnen)
- 0 onzekerheid (soms kan ik wel)
- 1 geremdheid (ik zou wel kunnen, maar...)
- 2 minderwaardigheidsgevoel (ik zal wel niet kunnen)
- 3 minderwaardigheidscomplex (ik kan niet)

ZELFGEVOEL

De onderstaande grafiek toont U het verband tusschen zelfvertrouwen en prestatie. Daaruit blijkt, dat, als U meer wilt presteeren, U Uw zelfvertrouwen moet verhoogen. U moet een gemotiveerd gevoel van eigenwaarde, van zekerheid-van-Uzelf bereiken. Dalmeijer's Psychologische Persoonlijkheidscurssussen helpen U daarbij. Daarin vindt U de richtlijnen voor Uw ontwikkeling tot een sterkere persoonlijkheid, tot een zelfbewuster, gelukkiger mensch. - De cursus leest U als een spannend boek. Iedere les zal weerklank bij U vinden. Als U nog veel meer interessants er van wilt weten, vraag dan de brochure aan!

- A. Geringe prestatie behorende bij weinig zelfvertrouwen.
- B. Groote prestatie behorende bij ruim zelfvertrouwen.
- C. Prestatie verschil!!

BON

Ik wil graag nog wat méér weten over Uw Psychologische Persoonlijkheidscurssussen. Wilt U mij Uw uitgebreide brochure toesturen?

NAAM: _____ LEEFTIJD: _____
 BEROEP: _____ No. _____
 STRAAT: _____
 PLAATS: _____

(a.u.b. invullen in DRUKletters)

Na invulling opzenden met 15 ets. aan postzegels aan: Dalmeijer's Curssussen, Koninginneweg 182, Afd. Amsterdam-Z. U kunt ook per brief schrijven, als U dit blad niet wilt beschadigen.

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Begravenis
 Transport
 Crematie

Den Haag Denneweg 71-73 Telefoon 115940*

Haarlem, Kinderhuisvest 29-33, Telefoon 10441

VEILINGBEDRIJF „ODEON”

Singel 460 Amsterdam, telefoon 48590
 Chr. J. Bolle, Veilingmeester-Taxateur

*

Het adres te Amsterdam voor betere

Inboedelverkoopingen

Regelmatig veilingen
 Inbrengen van goederen dagelijks
 Taxatiën op ieder gebied

HUWELIJKS
 CADEAUX
 bij
 KOCH

Den Haag
 Hoogstr. 7

Rotterdam
 Jongkindstr. 11

Tijdschriften voor Indië

Het Hoofdbestuur van het Nederlandsche Roode Kruis doet een beroep op U ten behoeve Uwer land- en Rijksgenooten in Indië en Thailand, die dringend behoefte hebben aan recente lectuur.

Helpt hen door een abonnement op dit blad af te sluiten ten name van de afd. BARK, van het Hoofdbestuur van

Het Nederlandsche Roode Kruis
 Prinsessegracht 27, Den Haag

dat voor onmiddellijke doorzending zorgt!

Onze uitgave:

„Het Laatste Nieuws uit Indië”

waarin opgenomen „de Indischman”

verschijnt **TWEEMAAL PER WEEK**, namelijk op Maandag en Donderdag. Vele belangrijke artikelen, beschouwingen en nieuwsberichten, die in Nederlandsche en inheemsche persorganen in Indië het licht zien, zullen U op de meest snelle wijze bereiken. Ook aan de beide andere overzeesche delen van het Koninkrijk, CURAÇAO en SURINAME, zal dit blad geregeld aandacht schenken.

Abonnementen worden vanaf heden aangenomen door de n.v. „Het Indische Nieuws” Noordeinde 29, Den Haag
Telef. 112224, Giro 65369

ABONNEMENTSPRIJS F 2.25 p. kwartaal

Voor een vrije uitoefening van bedrijf en arbeid,
Voor vrijheid en sociale gerechtigheid,
Voor een krachtige bestrijding der corruptie,
Voor onverwijld herstel van onze democratische vrijheden,
Voor een sober overheidsbeheer,
Voor een krachtig en vrij Nederlandsch Gemeenebest,
Voor een wettelijke gelijkstelling van man en vrouw:

Stemt op de
DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

LIJST 5

Drie-maandelijksche cursus

tot opleiding voor de tropen

CURSUSGELD F 100.-

Indische School voor Meisjes en Vrouwen

Westeinde 46, Den Haag
Telefoon 330695

Beschermvrouwe H.M. de Koningin

Aanvang nieuwe cursus
6 Mei a.s.

Spreekuren: Woensdag en
Donderdag van 2 — 4 uur

De Directrice L. S. D. Merkus

Zoekt U een **Geschenk**
of een **Baby-artikel**

Gaat U eens kijken bij

CHEZ SUZON Kunsthandel

Appelstraat 8, 's-Gravenhage